

Національний
транспортний
університет

ВК ДЕМОКРАТІЯ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

Рівень вищої освіти – *перший (бакалаврський)*

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра теорії та публічного права

Лекції проводить

Кандидат юридичних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри ТПП **Озель Віталіна Іванівна**

Контактна інформація

електронна пошта **kafedrakup@ukr.net**
телефон кафедри: +380672323595

Адреса, номер аудиторії

проспект Володимира Івасюка, 2, Київ, 04211
аудиторія згідно розкладу

Час консультацій

13:10–14:30

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Кандидат юридичних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри ТПП **Озель Віталіна Іванівна**

Контактна інформація

електронна пошта **kafedrakup@ukr.net**
телефон кафедри: +380672323595

Адреса, номер аудиторії

проспект Володимира Івасюка, 2, Київ, 04211
аудиторія згідно розкладу

Час консультацій

13:10–14:30

Анотація дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Демократія: від теорії до практики» є формування у здобувачів вищої освіти необхідних знань, навичок та ставлень, пов'язаних з ефективною (поінформованою, компетентною) демократичною взаємодією громадян у суспільстві.

Цілями курсу є надання студентам цілісної системи знань про історію та концептуальні засади демократичного урядування, права людини, громадську участь; сформувати вміння знаходити та критично аналізувати інформацію, ефективно взаємодіяти з людьми різних поглядів та переконань; сформувати розуміння важливості громадської участі у демократичній державі; сформувати у студентів готовність долучатися до вирішення суспільних проблем та навчити використовувати для цього інструменти громадської участі, доступні в Україні.

Міждисциплінарні зв'язки

Попередньо вивчають: «Теорія держави і права», «Конституційне право України», «Юридична деонтологія», «Основи прав людини», «Право ЄС».

Паралельно вивчають: «Адміністративне право», «Цивільне право», «Інформаційне право».

Послідовно вивчають: «Трудове право», «Адміністративне судочинство та антикорупційна діяльність», «Правове регулювання підприємницької діяльності», «Право інтелектуальної власності», «Критичне юридичне мислення», «Міжнародний захист прав людини».

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 4 кредити ЄКТС.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

ТЕМА 1. Філософські засади демократичного врядування

Філософські засади демократичного врядування. Формування суспільства та держави .Функція(ї) держави. Принципи демократії. Сучасна демократія

ТЕМА 2. Права людини

Еволюція прав людини. Загальна декларація прав людини. Розуміння Загальної декларації прав людини. Негативні та позитивні права. Розвиток уявлення про права людини в Україні.

ТЕМА 3. Міжнародні конвенції та пакти про права людини

Міжнародні конвенції та пакти про права людини: становлення міжнародної практики захисту прав людини. Захист прав людини під час війни. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок. Конвенція про права дитини. Рамкова конвенція про захист національних меншин. Конвенція про права осіб з інвалідністю. Механізми захисту прав людини. Європейський суд з прав людини. Механізми, що діють в Україні. Реалізація прав людини та проблеми у цій сфері.

ТЕМА 4. Конституціоналізм, ліберальна демократія та їх розвиток в Україні

Конституції та держава. Розуміння поняття «конституціоналізм». Виклики для конституційних демократій. Україна і конституціоналізм.

Суверенітет народу.

Адміністративно-територіальний поділ та система державного врядування в Україні. Механізми демократії в державному врядуванні. Система стримувань та противаг. Прозорість. Уряд як надавач послуг.

Вибори та політичні партії. Вибори та виборчі системи. Яка роль виборів у демократії? Політичні партії та партійні системи. Політичні партії та формування партійної системи в Україні.

МОДУЛЬ 2

ТЕМА 5. Громадянське суспільство і демократія

Визначення громадянського суспільства. Ключові характеристики громадянського суспільства. Умови для процвітання громадянського суспільства.

Свобода об'єднань і свобода вираження поглядів. Делегування соціальних обов'язків і децентралізація влади. Культура довіри та співпраці

ТЕМА 6. Історія розвитку громадянського суспільства в Європі

Огляд історії громадянського суспільства у Європі. Демократичні функції громадянського суспільства. Вацлав Гавел та роль громадянського суспільства за демократичного ладу. Ларрі Даймонд – десять функцій громадянського суспільства. Сила громадянського суспільства у демократичних реформах у країнах Східної Європи. Громадські рухи у комуністичних країнах Східної Європи. Історія Польщі: рух «Солідарність». Історія Чеської Республіки й Вацлав Гавел. Історія Румунії. Україна та «Революція на граніті».

Соціальний капітал: значення та функції. Історія Італії: ХІХ століття. Спільні риси соціального капіталу.

Україна і громадянське суспільство. Історія громадянського суспільства в Україні. Громадянське суспільство в незалежній Україні.

ТЕМА 7. Виклики, пов'язані з громадянським суспільством.

Виклики, пов'язані з громадянським суспільством. Виклики, зумовлені діяльністю громадянського суспільства. Виклики, що постають перед органами влади. Виклики, зумовлені діяльністю органів влади.

Вплив організацій громадянського суспільства на органи влади.

ТЕМА 8. Громадянська участь

Громадянство і демократія. Обов'язки громадян у демократичному суспільстві. Переваги залучення до громадянської участі.

Методи громадянської участі. Участь у виборах. Безпосередні звернення та комунікація з органами влади. Участь в організаціях. Моніторинг діяльності органів влади та посадових осіб. Одержання інформації та моніторинг поточних подій. Економічні заходи. Підтримка політичних дій. Волонтерські послуги або діяльність. Проведення інформаційної кампанії

Для стимулювання науково-дослідницького й творчого інтересу здобувачів вищої освіти і здобуття ними навичок наукової діяльності доречно заохочувати їх до виконання додаткових видів робіт в певних проєктах, і враховувати цю діяльність під час підведення підсумків роботи здобувачів вищої освіти у семестрі. Так, наприклад, здобувачам вищої освіти може бути запропоновано виконання рефератів за темами дисципліни у вигляді презентацій та захистити її на практичному занятті. Найкращі рекомендуються до виступу на науково-практичній конференції з підготовкою тез доповідей до публікації.

Індивідуальні види робіт не обмежуються і приймаються пропозиції щодо вдосконалення курсу (як лекційної, так і практичної складової).

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік.

Джерела для вивчення дисципліни –

1. Силабус навчальної дисципліни.
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html>.
3. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України <http://portal.rada.gov.ua>
4. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України <http://kmu.gov.ua>
5. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України <https://minjust.gov.ua/>
6. Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України <http://ccu.gov.ua>
7. Офіційний веб-сайт Президента України <http://president.gov.ua>
8. Офіційний веб-сайт Київської міської ради <https://kmr.gov.ua/>

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення дисципліни розраховується з використанням таких категорій

Контроль протягом семестру								Підсумковий контроль (залік)	Сума балів	
Модуль 1				Модуль 2						ІЗ
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8			
Для денної форми здобуття вищої освіти: - активність під час навчальних занять лекційних та семінарських/практичних (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 5; - виконання завдань для самостійної роботи (презентації, участь у круглих столах, участь у конференціях) – 5/5; - модульна контрольна робота № 1 – 10; - модульна контрольна робота № 2 – 10.								Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: - активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 10; - виконання завдань для самостійної роботи (реферати, презентації, участь у круглих столах, участь у конференціях) – 5/5; - виконання контрольної роботи- 20.								Контрольна робота		

Самостійна робота

Написання та захист реферату (тематика погоджується із викладачем курсу) у вигляді доповіді та/або презентації, написання тез, статті, участь у міжнародних, всеукраїнських та/або інших заходах та/або конкурсах (за тематикою навчальної дисципліни) оцінюються додатково до 15 балів.

Підготування до семінарських занять та контрольних заходів здійснюється під час самостійної роботи здобувачів з можливістю консультування з викладачем у визначений час консультацій або за допомогою електронного листування (електронна пошта, месенджери).

Додаткові бали до поточного контролю здобувач освіти може отримати, пройшовши навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням сертифікату в межах предмету вивчення

дисципліни та пройшовши процедуру визнання згідно [Тимчасове положення про порядок визнання результатів навчання, набутих студентами Національного транспортного університету у неформальній/інформальній освіті](#).

Критерії оцінювання

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру відповідно Додатку 1 до [Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті](#).

Політика несвоєчасного проходження контрольних заходів.

Поточний та підсумковий види контролю проводяться згідно з [графіком освітнього процесу](#) та встановленими Науково-методичною радою НТУ графіками. У випадку неявки здобувача вищої освіти на підсумковий контроль з поважних причин можливе індивідуальне проведення контролю в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату Навчально-наукового інституту управління, технологій та правових наук.

Повторне складання екзамену у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється з директором Навчально-наукового інституту управління, технологій та правових наук.

При поданні індивідуального завдання пізніше встановленого терміну без поважної причини оцінка буде знижена на 10%. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасного подання індивідуального завдання.

Політика перескладання. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів підсумкового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Повторне проходження підсумкового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до підсумкового контролю. За рішенням директорату Навчально-наукового інституту управління, технологій та правових наук передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення підсумкового контролю).

Академічна доброчесність.

Дотримання академічної доброчесності ґрунтується на низці положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів НТУ:

[Кодекс етики академічних взаємовідносин та доброчесності Національного транспортного університету](#)

[Положення про систему забезпечення академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти в Національному транспортному університеті.](#)

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

Порушення [Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності Національного транспортного університету](#) є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним.

Під час проходження контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй вчинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови від вчинення дій зі спростування підозри, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи портативних пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати дії з унеможливлення їх використання.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід до початку семестру звернутися до директорату Навчально-наукового інституту управління, технологій та правових наук та обговорити питання організації навчання.

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню, слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат Навчально-наукового інституту управління, технологій та правових наук.

Скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в межах освітніх програм здобувачі можуть надсилати на електронну адресу general@ntu.edu.ua або скористатися скринькою довіри, яка розміщена при вході в університет.

Електронна скринька для звернень до психологічної служби: philosophy@ntu.edu.ua.

Канали зв'язку з розробником силабуса:

електронна пошта kafedrakup@ukr.net
 телефон кафедри: +380 (67) 2323595

Рекомендована література:

1. Демократія: від теорії до практики : підручник курсу. 3-тє вид., доповн. / Г. Берроуз та ін. Київ : Друкарський двір Олега Федорова, 2020. 285 с.
2. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права : Міжнародний документ від 16.12.1966 / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 21.01.2026).
3. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23.12.1997 № 776/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 21.01.2026).
4. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 15.04.2014 № 1207-VII. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18> (дата звернення: 21.01.2026).

5. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17> (дата звернення: 21.01.2026).

6. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17> (дата звернення: 21.01.2026).

7. Смаглюк А. А., Покотило Т. В. Демократія, економічна складність і соціальний розвиток регіонів: проблеми взаємозв'язку і шляхи їх підвищення в Україні. Інтернаука. Серія: Економічні науки. 2021. Вип. 7(51). URL: <https://www.internauka.com/issues/economic2021/7/7400> (дата звернення: 21.01.2026).

8. Громадськість і органи правопорядку: контроль, моніторинг, співпраця : практич. посіб. / О. Банчук, Ю. Гаджива, Б. Малишев, С. Перникоза, У. Шадська ; за заг. ред. О. Банчука. Київ : ФОП Москаленко О. М., 2017. 75 с.

9. Права людини і місцева демократія / упоряд. С. Буров, Н. Величко, М. Єлігулашвілі, В. Жигалдо, Л. Ковшун, О. Левченко. Київ, 2017. 92 с.

10. Бориславська О. М. Європейська модель конституціоналізму: системно-аксіологічний аналіз : монографія. Харків : Право, 2018. 384 с.

11. Конституційне право України : підручник. 11-те вид., переробл. і доповн. Ужгород : РІК-У, 2023. 536 с. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/51772/1/КПУ_2023_друк.pdf (дата звернення: 21.01.2026).

12. Конституційне право України : навч. посіб. / В. М. Бесчастний та ін. Черкаси : Видавець Вовчок О. Ю., 2023. 670 с.